

Антощук Світлана Володимирівна

доцент кафедри відкритих освітніх систем та інформаційно-комунікаційних технологій,
кандидат пед. наук ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Україна

Лук'янчикова Тетяна

аспірантка кафедри відкритих освітніх систем та інформаційно-комунікаційних
технологій, ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ ДЛЯ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП УЧНІВ

За останнє десятиріччя дистанційне навчання (ДН) як форма навчання та педагогічна технологія доволі широко запроваджувалося в закладах вищої та післядипломної освіти, а також окремі спроби здійснювалися в закладах професійної (професійно-технічної) і фахової перед вищої освіти. Було накопичено значний позитивний досвід застосування ДН в освітній діяльності, з'явилися нові технічні, педагогічні та організаційні можливості ефективного застосування у навчанні його технологій [1].

Сьогодні використання технологій дистанційного навчання стало необхідністю в сучасній школі, й в найближчому майбутньому навряд чи ситуація істотно зміниться. На сучасному етапі гостро стоїть питання щодо запровадження дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти на основі сучасних цифрових технологій. Ці та інші обставини дають змогу зробити висновки про необхідність розроблення нових концептуальних засад організації дистанційного навчання в закладах загальної середньої освіти, аналізу практичного досвіду застосування ДН для школярів, дослідження особливостей організації дистанційного навчання для здобувачів різних вікових категорій, які враховуватимуть сучасні зміни в структурі та змісті освіти, тенденції використання цифрових технологій у навчанні, а також індивідуальні здібності та вікові особливості школярів.

З моменту прийняття Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти [2] унормовано документально-правове підґрунтя

використання технологій дистанційного навчання під час організації здобуття повної загальної середньої освіти.

Практичний досвід викладання інформатики під час повного та адаптивного карантину та аналіз особливостей організації освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання у профільних класах з поглибленим вивченням предметів гуманітарного циклу дозволяє помітити відмінності у засвоєнні матеріалу та сприйнятті змісту онлайн-уроків учнями різних вікових груп. Варто розглядати окремо певні аспекти проведення онлайн-уроків інформатики з використанням віртуального навчального середовища Google Classroom для учнів молодшої, середньої та старшої школи.

Для учнів молодшої школи бажаною є присутність під час уроків та допомога батьків або інших дорослих членів родини. Принаймні, на початкових етапах засвоєння основних прийомів роботи у Google Classroom. Практичні роботи учні можуть виконувати, спостерігаючи за демонстрацією роботи вчителя над розв'язком під час відеоконференції (онлайн-уроку) або повторного переглядаючи запис відповідного уроку. Але для молодших учнів це складний вид роботи, який вимагає постійної концентрації уваги. При потребі члени сім'ї можуть допомогти виконати практичну роботу або розібратись у складному для учня матеріалі.

Важливою є рефлексія наприкінці онлайн-уроку, як для дітей, так і для тих, хто допомагав їм. Необхідно підбадьорити, підкреслити, що важко всім, але учні старанно працювали, у них все вийшло або скоро вийде, подякувати за допомогу присутнім та позитивно оцінити результати роботи. Таким чином, вчитель зможе підтримати впевненість у своїх силах та запобігти фрустрації як у дитини, так і у члена родини, який допомагав у міру своїх знань та здібностей.

Водночас, для учнів молодших класів, якщо вони працюють самостійно та у них щось не виходить, вчителеві вкрай важливо приділити кожному з них увагу додатково, в межах цього онлайн-уроку або в окремий час.

Для учнів середньої та старшої школи присутність інших членів родини під час онлайн-уроку є скоріше відволікаючим фактором. У цьому віці, як

правило, учні вже набули досвід успішного засвоєння навчального матеріалу під час самостійної роботи, на відміну від більшості учнів молодших класів.

Допомога батьків під час дистанційного навчання для таких учнів більш важлива, якщо учні не можуть зробити завдання самостійно. Але у вчителя є можливість допомогти учням зрозуміти та засвоїти навчальний матеріал за умови підбору відповідних довідникових електронних матеріалів або додаткових відео-пояснень, розміщених заздалегідь для ознайомлення у Google Classroom.

Зміст та структура навчальних дидактичних матеріалів у вигляді електронних презентацій та методики їх підготовки і використання також відрізняється для учнів різних вікових категорій.

Для молодших класів презентація повинна містити невелику кількість словесних пояснень та яскраві малюнки, які викликають почуття задоволення, радості від проведеного уроку, спонукають до творчих роздумів.

Учні такого віку погано сприймають текст на екрані комп'ютера. При необхідності використання текстового навчального матеріалу бажано розбивати його на невеликі фрагменти, по одному – двом реченням. Такі фрагменти можна дати прочитати дітям вголос під час проведення відеоконференції (онлайн-уроку), попередивши, що кожен учень зможе проявити себе і поспілкуватись таким чином з однокласниками та вчителем під час уроку. Після кожного прочитаного речення вчителю варто додатково коментувати прочитане та наводити приклади, показувати ілюстрації.

Якщо відомо, що дистанційне навчання буде короткостроковим, доцільно обирати переважно графічний спосіб опрацювання матеріалу, де учні малюють у зошиті картинки, схеми або записують короткі речення, не дивлячись на екран монітору.

Проведений аналіз засвоєння матеріалу учнями 1-2 класів виявив, що менше 10% учнів розуміли та могли відтворити навчальний матеріал, прочитаний з екрану монітору у вигляді тексту. Близько 50% учнів могли засвоїти навчальний матеріал у вигляді презентацій з яскравими картинками та прикладами. Оптимальним (до 95% засвоєння) виявився розподіл

навчального матеріалу на короткі фрагменти, які учні читають вголос, обговорюють разом із вчителем, знаходять власні приклади та аналогії. Після такого обговорення покращується сприйняття презентацій, які демонструє вчитель для закріплення матеріалу під час онлайн-уроку.

Для учнів середньої вікової категорії допустима більша складова частина тексту на слайдах презентацій із наведенням формул, схем, графіків. Але для кращого засвоєння матеріалу бажано наводити цікаві приклади, паралелі з реальними життєвими обставинами, порівняння базових понять із звичайними побутовими ситуаціями. Доцільними будуть веселі, несподівані порівняння, щоб викликані емоції сприяли кращому засвоєнню навчального матеріалу та підтримці соціальних зв'язків у групі «вчитель – учні».

Обов'язковими серед матеріалів для розміщення у Google Classroom є приклади розв'язку типових задач, щоб не залишити учнів наодинці із проблемами, які вони не можуть вирішити самостійно.

При розробці навчальних електронних матеріалів, підборі та створенні задач для виконання під час онлайн-уроків бажано передбачити:

- наявність короткої теоретичної довідки;
- математичний апарат, доступний учням середнього шкільного віку;
- візуалізацію результатів роботи програми, наприклад, за допомогою графічного модуля turtle або tkinter мови програмування Python;
- простір для творчості в процесі розв'язку задачі;
- присутність елементів гри, змагання, наприклад, нарахування балів за певні виконані дії;
- міжпредметні зв'язки;
- культурологічну складову.

Для учнів старшої школи мотивація до навчання відіграє більш суттєву роль, ніж для молодших учнів. У процесі дистанційного навчання для старшокласників з'являється можливість обрати власну навчальну траєкторію, приділивши особливу увагу тим предметам, які найбільш цікаві для них [3]. Тому при розробці електронних навчальних матеріалів бажано врахувати професійну орієнтацію, інтерес старшокласників до навчання у

зкладах вищої освіти. Можна надавати відомості про олімпіади, творчі конкурси, змагання, як українські, так і міжнародні, конкурс-захист учнівських робіт у Малої академії наук, заохочуючи брати в них безпосередню участь. Пропонувати для розв'язку творчі завдання, наближені до реального життя.

Таким чином, організація освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання ставить перед педагогами нові завдання з точки зору теорії, практики, методів та технологій викладання обов'язково враховуючи особливості різних вікових категорій учнів.

Список джерел:

1. Антошук С. В. Основи організації дистанційного навчання в післядипломній педагогічній освіті: наук. посіб. / С. В. Антошук, В. О. Гравіт. – Суми: НІКО, 2015. – 180 с.
2. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти затверджене наказом Міністерства освіти і науки України № 1115 від 8 вересня 2020 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text>.
3. Лотоцька А. В., Пасічник О. В. Організація дистанційного навчання в школі. Методичні рекомендації: методичний посібник. Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах (Лист МОН України № 22.1/12-Г-372 від 18.06.2020 р.). – Режим доступу: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/06/GRYF_Metodychni_rekomendatsii-_dystantsiyna_osvita_razvoroty.pdf